

Andrzej Sobczyk

Zakład Analizy Systemowej

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

Finansowanie rozwoju gminy z dochodów własnych

Wstęp

Nowoczesne spojrzenie na funkcje lokalnego samorządu wskazuje, że jego najważniejszym zadaniem jest stworzenie warunków zaspokajania potrzeb mieszkańców. Rozwój gospodarczy oznacza więc m.in. dla danego obszaru wzrost wielkości dochodów firm oraz ludności przy jednoczesnym wzroście zatrudnienia. W skali kraju brakuje informacji ułatwiających lokalnym władzom dokonanie realnej oceny sytuacji i analizy trendów gospodarczych oraz ich społecznych skutków, co pozwoliłoby na przygotowanie odpowiednich programów i działań strategicznych. Cel diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej jest w zasadzie jeden. To dokładna i rzetelna ocena, ważnych z punktu widzenia rozwoju lokalnego, problemów. Dobrze przeprowadzona diagnoza jest podstawą formułowania celów programu i konkretnych działań. Dlatego nie powinno się bagatelizować tego etapu tworzenia programu. Błędy i zaniechania w diagnozie mogą skutkować źle sformułowanymi celami [Dziemianowicz, Kierzkowski, Knopik 2003]. Przyjmując, że samorząd, tak jak każda jednostka, dąży do rozwoju, uznać należy, że rozwój lokalny powinien być postrzegany jako „zharmonizowane i systematyczne działanie, prowadzone w społeczności lokalnej z udziałem zainteresowanych, którego rezultaty służą zaspokajaniu potrzeb społecznych miejscowej ludności i przyczyniają się do ogólnego postępu. (...) elementem istotnym dla prawidłowego rozwoju lokalnego jest to, że dokonuje się on równocześnie i harmonijnie w sferze gospodarczej, społecznej, kulturalnej i że towarzyszy mu poparcie i pomoc instytucji publicznych” [Kosek-Wojnar 2006].

Tempo przemian społeczno-gospodarczych w procesie rozwoju inwestycyjnego zależy głównie od źródeł i skali dochodów ogółem generowanych przez gminy. Dla finansowania potrzeb rozwojowych w określonych dziedzinach społecznych i gospodarczych konieczne jest pozyskiwanie dodatkowych środków z dostępnych źródeł finansowania. W interesie gminy i jej szans rozwojowych

leży bowiem skorzystanie z wszelkich możliwych źródeł finansowania żywotnych zadań, zwłaszcza w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej, ochrony środowiska naturalnego oraz zwalczania bezrobocia.

W gospodarce finansowej gmin rozróżnia się dwa zasadnicze czynniki, charakteryzujące możliwości rozwojowe:

- 1) dochody własne gmin, świadczące o zapobiegliwości wójta, burmistrza lub prezydenta oraz aktywności gospodarczej mieszkańców i ich stanu posiadania (poziom podatków i opłat lokalnych);
- 2) wydatki inwestycyjne, świadczące o dążności gmin do powiększenia swego stanu posiadania, przyczyniające się do poprawy warunków życia mieszkańców oraz do ogólnego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Rozwój samorządu wymaga posiadania środków na sfinansowanie zadań inwestycyjnych. Wydatki majątkowe mogą być finansowane z różnych źródeł: z dochodów własnych, z dotacji celowych oraz pożyczek komunalnych [Kosek-Wojnar 2006].

Celem niniejszego opracowania jest wskazanie znaczenia informacji o wielkości dochodów własnych, ze szczególnym uwzględnieniem udziałów we wpływach z tytułu podatków dochodowych w finansowaniu rozwoju lokalnego.

Finanse w rozwoju lokalnym

W procesie strategicznego zarządzania gminą finanse odgrywają podstawową rolę. Każda podejmowana decyzja, niezależnie od tego, czy dotyczy spraw jej bieżącego funkcjonowania czy rozwoju, ma swój wymiar finansowy. Możliwości finansowe gminy w ścisłym powiązaniu z jakością zarządzania stanowią więc podstawę do wyznaczania strategicznych celów jej funkcjonowania i rozwoju [Rudzka-Lorentz, Sierak 2006]. Samodzielność finansowa oznacza przyznanie organom lokalnym prawa do decydowania o strukturze i wysokości dochodów, przychodów oraz o rodzajach i rozmiarach wydatków i rozchodów. Z punktu widzenia realizacji zasady samodzielności w pozyskiwaniu dochodów ważna jest struktura dochodów budżetowych. Do najważniejszych elementów warunkujących zachowanie tej zasady należy wyposażenie gmin w stabilne i wydajne źródła dochodów, z których przynajmniej część powinna stanowić dochody związane z danym terenem.

W literaturze przedmiotu istnieje wiele zbliżonych definicji dochodów własnych. Za dochody własne uznaje się wszystkie dochody pochodzące ze źródeł znajdujących się na terenie danej wspólnoty, przekazanych gminom z mocy prawa, w całości i bezterminowo. Dochody własne zapewniają niezależność w podejmowaniu decyzji i stwarzają szanse na pełniejsze pokrycie potrzeb

mieszkańców wspólnoty oraz podniesienie standardu świadczonych usług. Możliwość oddziaływania na konstrukcję dochodów własnych wiąże się z pojęciem władztwa podatkowego, które polega na uprawnieniu do samodzielnego nakładania podatków lokalnych, prawa do samodzielnego podejmowania decyzji o zwolnieniach, zaniechaniu poboru części lub całości świadczenia. Częściowe natomiast władztwo podatkowe pozwala na kształtowanie niektórych elementów konstrukcji podatków.

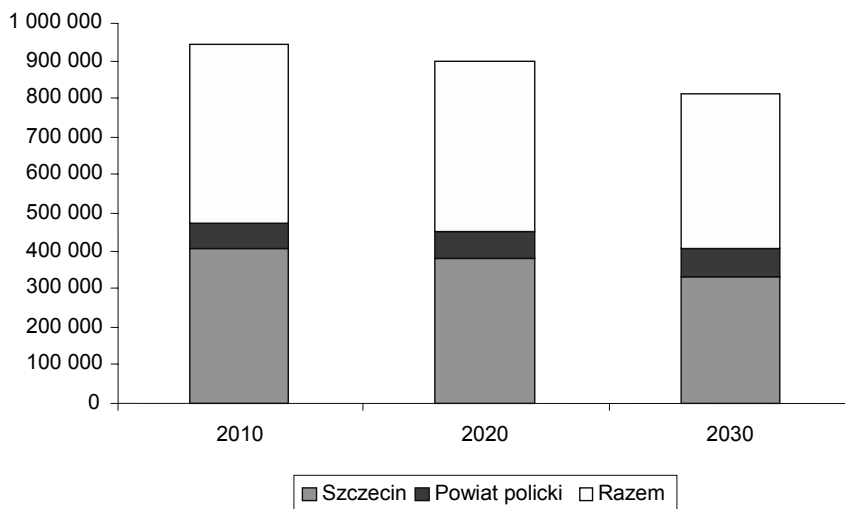
Najważniejszą grupą dochodów własnych są wpływy z podatków. Do podatków pobieranych w całości przez gminę zalicza się podatki: od nieruchomości, od środków transportu, od posiadania psów. Kolejną grupę dochodów stanowią udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa [Kozuch 2006]. Problemem istotnym dla stabilności i płynności zasilania finansowego jest złożoność form i procedur zewnętrznego zasilania budżetów gmin. Udziały we wpływach z podatków dochodowych stanowią ważny instrument równoważenia budżetów samorządowych [Ruśkowski 2000]. Udziały gmin we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (pdof) ustala się, mnożąc ogólną kwotę wpływów z tego podatku przez wskaźnik 0,3934 i wskaźnik równy udziałowi należnego w roku poprzedzającym rok bazowy pdof, zamieszkałych na terenie gminy, w ogólnej kwocie należnego podatku w tym samym roku, ustalonego na podstawie zeznań podatkowych złożonych przez podatników do 30 czerwca roku bazowego oraz rocznego obliczenia podatku dokonanego przez podatników. Udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych przekazywane są gminom (6,71% wpływów) z rachunków bankowych urzędów skarbowych w terminie nieprzekraczającym 14 dni od dnia, w którym wpłynęły na rachunek urzędu skarbowego. W przypadku, gdy osoba prawna lub inna jednostka organizacyjna zobowiązana do uiszczenia podatku posiada wyodrębnione organizacyjnie zakłady (oddziały położone na terenie gminy innej niż właściwa dla siedziby podatnika) wówczas dochody z udziałów są przekazywane do budżetów gmin właściwych ze względu na położenie zakładów (oddziałów) proporcjonalnie do liczby osób zatrudnionych w nich na podstawie umowy o pracę [Sochacka-Krysiak]. Stały monitoring wielkości dochodów własnych w połączeniu z informacją demograficzną regionu pozwala odpowiedzieć na pytanie o skalę finansowania rozwoju oraz ustalić poziom wkładu własnego w przypadku sięgania po zewnętrzne źródła finansowania rozwoju.

Wyniki badań

Badaniem objęto obszar miasta Szczecina oraz gmin powiatu polickiego, będącego w bezpośrednim sąsiedztwie Szczecina i mającego wpływ na kształtowanie się jego polityki rozwojowej. Proces analityczny dotyczył obszarów zwią-

zanych z demografią, kondycją lokalnej społeczności oraz kondycją lokalnych firm dwóch obszarów. Na podstawie zebranych informacji dokonano porównania podstawowych kategorii ekonomicznych oraz wykazano wzajemne relacje zachodzące pomiędzy tymi dwoma obszarami. Obserwacja dynamiki zmian poszczególnych parametrów daje podstawy do konstruowania kierunków rozwoju obszaru objętego badaniem. W analizie wykorzystano metody porównań bezpośrednich, metody porównań w czasie, metodę porównań w przestrzeni.

Do prognozowania liczby mieszkańców wykorzystano prognozę opracowaną przez GUS na lata 2010, 2020 i 2030. Prognoza demograficzna należy do podstawowych instrumentów planowania przestrzennego rozwoju miasta, przyszłej sytuacji na rynku pracy, szacowania liczby podatników i dochodów miasta, popytu na infrastrukturę oraz usługi; jest również podstawą planu rozwoju miasta. Jak wskazano na rysunku 1, w latach 2010–2030 prognozowana liczba mieszkańców Szczecina oraz obydwu jednostek łącznie zmniejszy się (w Szczecinie o 70,2 tys. osób, a w obydwu jednostkach razem o 64,4 tys. osób), natomiast powiatu polickiego wzrośnie (o 5,9 tys. osób).

Rysunek 1

Prognoza liczby mieszkańców Szczecina i powiatu polickiego na lata 2010–2030

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Skarbowej w Szczecinie.

Zestawiając prognozę zmiany struktury wieku mieszkańców Szczecina i powiatu polickiego należy stwierdzić, że wzrośnie liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, a zmaleje liczba osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym. Prognozowane wskaźniki obciążeń demograficznych są niekorzystne dla całej aglomeracji, przy czym wskaźniki przewidywane dla Szcze-

cina są znacznie gorsze niż dla powiatu polickiego. W Szczecinie liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrośnie z 50,1 w 2006 roku do prawie 73 w 2030 roku, w powiecie polickim zaś z 43,9 do 65,6. W Szczecinie liczba osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wzrośnie z 25,6 do 52,2 w 2030 roku, a w powiecie polickim z 12,9 do 41,8 osób. Sytuację obrazuje tabela 1.

Tabela 1

Wskaźniki obciążenia demograficznego w latach 2006 i 2030

Wyszczególnienie	Szczecin	Powiat policki	Razem
Liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym			
2006	50,1	43,9	49,2
2030	72,6	65,6	71,3
Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym			
2006	104,8	41,7	93,8
2030	255,8	176,2	239,5
Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym			
2006	25,6	12,9	23,8
2030	42,2	41,8	50,3
Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym			
2006	24,4	31	25,4
2030	20,4	23,7	21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Szczecinie.

W prognozie demograficznej dla całego badanego obszaru obserwuje się zmniejszenie liczby ludności w Szczecinie i niekorzystne zmiany w strukturze wieku ludności, co w dłuższej perspektywie będzie skutkowało spadkiem dochodów własnych budżetu. Niekorzystne skutki społeczne i ekonomiczne ujemnego przyrostu naturalnego oraz starzenia się społeczeństwa mogą być nieodwracalne. Najgroźniejsze z nich to:

- zmniejszenie liczby ludności na całym badanym obszarze z jednoczesnymi niekorzystnymi zmianami w strukturze wieku ludności (mimo wzrostu liczby mieszkańców powiatu polickiego),
- spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym;
- spadek liczby osób w wieku produkcyjnym nie jest znaczący, bardzo niekorzystny jednak jest wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym.

Dochody mieszkańców – podstawa dochodów własnych

Do dochodów podlegających opodatkowaniu należą: dochody z tytułu wynagrodzeń i zasiłków, z tytułu rent i emerytur, z działalności wykonywanej osobiście, z tytułu najmu lub dzierżawy, z kapitałów pieniężnych i praw majątkowych, innych źródeł, a także z działalności gospodarczej. Liczba i struktura podatników są istotne w oszacowaniu liczby i struktury mieszkańców zasilających budżety samorządowe z tytułu podatku dochodowego. Liczba mieszkańców Szczecina i powiatu polickiego osiągających dochody podlegające opodatkowaniu w latach 2000–2006 wzrosła (w Szczecinie o 2,3%, w powiecie polickim o 18,7%, a w obydwu jednostkach razem o 4,1% – tab. 2). Udział mieszkańców Szczecina osiągających opodatkowane dochody w ogólnej liczbie tej grupy mieszkańców z terenu miasta i powiatu w badanym okresie zmniejszył się (o 2%).

Dynamika rozwoju do 2006 roku była niższa w Szczecinie niż w powiecie polickim (o 5 pkt) oraz na całym badanym obszarze (o 1 pkt). Tendencje dotyczące liczby osób osiągających dochody są zróżnicowane terytorialnie. Na terenie Szczecina oraz obydwu jednostek łącznie do 2003 roku odnotowano tendencje malejące, a następnie rosnące. W powiecie polickim w całym badanym okresie odnotowano trend rosnący. Porównanie dynamiki zmian liczby mieszkańców ogółem oraz liczby mieszkańców osiągających opodatkowane dochody wskazuje, że w Szczecinie w 2006 roku – w porównaniu z 2000 rokiem – liczba mieszkańców osiągających dochody opodatkowane wzrosła (o 4%), mimo spadku liczby mieszkańców ogółem (o 1,1%). W badanych latach we wszystkich jednostkach notuje się trendy wzrostu opodatkowanych dochodów – zarówno ogółem, jak i przeciętnych rocznych dochodów na 1 mieszkańca osiągającego dochody.

Jak widać w tabeli 3, w 2006 roku, w porównaniu z 2000 rokiem, wielkość dochodów opodatkowanych mieszkańców Szczecina wzrosła o 32,3%, powiatu polickiego – o 67,4%, a mieszkańców obydwu jednostek razem o 36,1%. Udział mieszkańców Szczecina w opodatkowanych dochodach „razem” osiągających dochody w tym samym okresie zmniejszył się o 2 pkt. Średni roczny opodatkowany dochód na 1 mieszkańca osiągającego dochody wzrastał w obydwu badanych jednostkach. Od 2000 do 2006 roku dochód ten zwiększył się w Szczecinie o 20,3%, w powiecie polickim o 35,6%, a w obydwu jednostkach łącznie o 30,6%.

Wzrost opodatkowanych dochodów miał związek z poprawą sytuacji gospodarczej kraju i wskazywał na poprawę sytuacji ekonomicznej mieszkańców. Poziomą poprawę sytuacji ekonomicznej mieszkańców nie jest jednak tożsamy z poziomem wzrostu ich dochodów, ponieważ ostateczne wnioski powinny

Tabela 2
Liczba mieszkańców Szczecina i powiatu polickiego w latach 2000–2006 osiągniętych dochody

Obszar \ Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Szczecin	275 663	273 145	271 505	271 088	276 575	279 820	282 028
Powiat policki	35 406	35 829	36 308	37 120	39 066	40 372	41 976

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Skarbowej w Szczecinie.

Tabela 3
Dochody ogółem mieszkańców Szczecina i powiatu polickiego w latach 2000–2006

Obszar \ Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Szczecin	4 997 436 859	5 274 377 785	5 180 854 597	5 184 134 529	5 660 041 116	5 989 700 008	6 613 623 773
Powiat policki	595 316 314	654 394 921	668 076 439	704 358 603	806 383 447	883 362 197	996 551 852

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Skarbowej w Szczecinie.

uwzględniać również inne uwarunkowania – zarówno ekonomiczne, jak i pozaeconomiczne, a w szczególności takie jak poziom inflacji, oraz poziom transferów na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne czy emerytalne.

Dochody mieszkańców z tytułu wynagrodzeń i zasiłków otrzymywanych na podstawie umowy o pracę są podstawowym źródłem dochodów większości mieszkańców Szczecina i powiatu polickiego. Poziom tych dochodów kształtuje kondycję finansową gospodarstw domowych miasta i powiatu, a tym samym poziom i strukturę wydatków na konsumpcję rozmaitych dóbr i usług. W latach 2000–2006 liczba mieszkańców osiągających dochody zmniejszyła się w Szczecinie o 8,7 pkt, w powiecie polickim o 4,8 pkt i w obydwu jednostkach łącznie o 8,2 pkt. Dynamika zmian była niższa w powiecie polickim. W tym okresie udział mieszkańców Szczecina w ogólnej liczbie osiągających dochody mieszkańców miasta i powiatu kształtował się na podobnym poziomie. Wielkość tych dochodów w latach 2000–2006 wzrosła w Szczecinie o 11,3%, w powiecie polickim o 42%, a w obydwu jednostkach łącznie o 15,1%. Udział dochodów mieszkańców Szczecina w ogólnych dochodach zmniejszył się o 3 pkt. Średnie roczne dochody na 1 mieszkańca osiągającego dochody wzrosły w Szczecinie o 21,9%, w powiecie polickim o 54,2%, a w obydwu jednostkach łącznie o 25,2%. Trendem charakterystycznym na terenie Szczecina i w obydwu jednostkach razem jest zmniejszanie się liczby mieszkańców osiągających dochody z wynagrodzeń i zasiłków do 2003 roku, a następnie ich wzrost. W powiecie polickim liczba tych mieszkańców wykazywała trend malejący w całym badanym okresie. Trendy wzrostu dochodów ukształtowały się podobnie. Udział mieszkańców Szczecina w dochodach ogółem jest w zasadzie stabilny. Średnie roczne dochody na 1 mieszkańca osiągającego dochody we wszystkich badanych jednostkach charakteryzuje tendencja wzrostowa. Odnotowane tendencje ilustrują wzrost dochodów nominalnych, co w relacji ze wzrostem gospodarczym i niską stopą inflacji świadczy, z jednej strony o podniesieniu poziomu życia badanej grupy mieszkańców, a z drugiej strony oddziałuje na wzrost wpływów do budżetu samorządowego z tytułu podatków oraz na zdolność konsumpcyjną społeczeństwa.

Analiza lokalnych przedsiębiorców

Wielkości populacji osób osiągających dochody z działalności gospodarczej były zróżnicowane terytorialnie. W Szczecinie oraz na terenie miasta i powiatu polickiego łącznie od 2000 do 2003 roku liczba tych osób się zmniejszyła, a następnie wzrosła (tab. 4). W tym samym czasie w powiecie polickim ich liczba stale rosła. W Szczecinie w latach 2000–2006 liczba mieszkańców Szczecina osiągających ww. dochody zmniejszyła się o 5,9%. W tym samym czasie w powiecie polickim liczba osób uzyskujących dochody w tej kategorii wzrosła

Tabela 4

Liczba mieszkańców Szczecina i powiatu polickiego w latach 2000–2006 osiągających dochody z działalności gospodarczej

Obszar \ Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Szczecin	37 690	36 919	35 482	34 044	33 897	34 433	35 474
Powiat policki	4 173	4 362	4 424	4 471	4 664	4 913	5 323

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Skarbowej w Szczecinie.

o 26,2%. Łączna liczba mieszkańców Szczecina i powiatu polickiego osiągających ww. dochody w latach 2000–2006 zmniejszyła się o 2,7%. Dynamika zmian tej populacji w latach 2003–2006 w Szczecinie była większa w powiecie polickim niż w Szczecinie. Udział mieszkańców Szczecina w populacji obydwu jednostek razem w badanych latach zmniejszył się o 3 pkt. Wielkość dochodów pozyskiwanych z działalności gospodarczej w latach 2000–2006 wzrosła we wszystkich badanych jednostkach. Poziom wzrostu wynosił w Szczecinie 173,2%, w powiecie polickim 273,2%, w obydwu jednostkach razem 181,8%. Dynamika zmian była wyższa w powiecie polickim niż w Szczecinie. Wzrost populacji w ostatnich trzech latach oraz dochodów w tej grupie mieszkańców świadczy o rosnącej przedsiębiorczości i chęci działania „na własny rachunek”.

Liczba podmiotów gospodarczych w Szczecinie osiągających dochody w 2000 roku wynosiła 41 157, a po zmniejszeniu się w 2003 roku osiągnęła poziom 41 341 w 2006 roku. W powiecie polickim w 2000 roku działało 4431 podmiotów gospodarczych, a w 2006 roku – 5822. Liczba podmiotów w obydwu jednostkach razem w omawianych latach wzrosła. Dynamika wzrostu była większa w powiecie polickim. Udział Szczecina w podmiotach „razem” ukształtował się na poziomie 90–88%. Tendencje rozwojowe dotyczące liczebności podmiotów gospodarczych są zróżnicowane terytorialnie. Na terenie Szczecina oraz obydwu jednostek łącznie do 2003 roku odnotowano spadek, a następnie wzrost liczebności podmiotów gospodarczych. W powiecie polickim w całym badanym okresie odnotowano tendencję wzrostową. Dynamika rozwoju dotycząca liczby podmiotów gospodarczych jest największa w powiecie polickim. Może to świadczyć o stosunkowo większej przedsiębiorczości mieszkańców powiatu polickiego i szybszym tempie rozwoju ilościowego gospodarki w powiecie polickim niż w Szczecinie. Identyczne trendy rozwojowe w Szczecinie i powiecie polickim świadczą o dużym wpływie miasta na rozwój gospodarki na całym badanym terenie. Opisane powyżej relacje obrazuje tabela 5.

Wielkość dochodów podmiotów gospodarczych w latach 2000–2006 w Szczecinie, powiecie polickim oraz obydwu jednostkach razem wzrosła, co widać w tabeli 6. Dynamika wzrostu w Szczecinie była mniejsza niż w powie-

Tabela 5

Liczba podmiotów (osoby fizyczne, osoby prawne, karta, ryczałt) w Szczecinie i powiecie polickim w latach 2000–2006

Obszar \ Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Szczecin	41 157	42 141	40 773	39 491	39 518	40 197	41 341
Powiat policki	4 431	4 621	4 724	4 762	4 974	5 240	5 822

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Skarbowej w Szczecinie.

cie polickim. Udział Szczecina w dochodach podmiotów „razem” ukształtował się na poziomie 80–92%. Przeciętny roczny dochód przypadający na 1 podmiot gospodarczy w omawianych latach, zwiększył się zarówno w Szczecinie, jak i w powiecie polickim. Dynamika jego wzrostu była większa w powiecie polickim. W powiecie polickim i w obydwu jednostkach łącznie występuje stały trend rosnący. Dynamika rozwoju jest większa w powiecie polickim. Świadczy ona o szybszej poprawie kondycji finansowej badanych podmiotów w powiecie polickim niż w Szczecinie. Prawie jednakowe trendy rozwojowe w Szczecinie i powiecie polickim ilustrują duży wpływ miasta na poziom dochodów na całym badanym terenie, przy czym w 2003 roku w poziomie dynamiki dochodu zaznaczył się duży wpływ powiatu polickiego.

Jak widać w tabeli 7, kwota podatków zapłaconych przez podmioty gospodarcze w latach 2000–2006 zwiększyła się zarówno w Szczecinie, jak i w powiecie polickim. Dynamika rozwoju była większa w powiecie polickim. Wielkości poziomu zapłaconych podatków są zróżnicowane terytorialnie. W Szczecinie i obydwu jednostkach razem w latach 2000–2003 wystąpił spadek, a następnie wzrost wielkości zapłaconego podatku. W powiecie polickim odnotowano stałą tendencję wzrostu. Dynamika rozwoju była większa w powiecie polickim. Podobne tendencje rozwojowe w Szczecinie i powiecie polickim oraz dynamika ich rozwoju w 2003 roku ilustrują duży wpływ miasta na poziom zapłaconych podatków na całym badanym terenie. Ukształtowanie dynamiki zmian w 2006 roku może wskazywać na wzrost wpływu powiatu polickiego na trendy rozwojowe dotyczące wielkości podatków. Mimo mniejszej dynamiki wzrostu podatków płaconych przez podmioty gospodarcze w Szczecinie w porównaniu z podmiotami z powiatu polickiego, w dalszym ciągu ich poziom jest dominujący w wielkościach ogólnych.

Tabela 6
Wielkość dochodów podmiotów gospodarczych (osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz osób prawnych) w Szczecinie i powiecie polickim w latach 2000–2006

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Obszar							
Szczecin	1 514 633 404	1 546 018 081	1 395 147 151	1 504 685 456	1 856 398 930	2 169 778 644	2 682 962 995
Powiat policki	125 811 131	127 968 901	142 854 692	170 798 642	228 272 548	348 834 946	318 374 794

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Skarbowej w Szczecinie.

Tabela 7
Wielkość podatku zapłaconego przez podmioty gospodarcze (osób prowadzących działalność gospodarczą oraz osób prawnych) w Szczecinie i powiecie polickim w latach 2000–2006

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Obszar							
Szczecin	251 648 396	249 321 492	212 997 359	241 712 186	257 281 527	286 980 606	382 896 099
Powiat policki	26 014 949	22 102 982	25 832 208	26 687 222	32 425 675	42 232 058	51 755 483

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Izby Skarbowej w Szczecinie.

Wnioski

Dochody z podatków stanowią główne źródło zasilania budżetu w ramach dochodów własnych gmin. Dzięki zapisom ustawy z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, od 2004 roku znacząco wzrosło znaczenie udziału gminy w podatku dochodowym od osób fizycznych oraz w podatku dochodowym od osób prawnych. Mimo braku uprawnień i kompetencji w zakresie władztwa podatkowego w odniesieniu do obydwu podatków dochodowych, należy uznać, że gminy mają pośredni wpływ na ich wielkość. Dochody te zależą od poziomu zatrudnienia, wielkości dochodów osiągniętych przez mieszkańców i lokalne firmy oraz miejsca ich działalności.

Informacja dotycząca liczby mieszkańców osiągających dochody i wielkości płaconych przez nich podatków jest istotna z punktu widzenia prognozowania dochodów budżetowych z tytułu udziału w podatku dochodowym. Liczba firm lokalnych oraz informacja o miejscu prowadzenia działalności gospodarczej są również istotne z punktu widzenia dochodów budżetu gminy z tytułu udziału w podatku dochodowym, jak również z tytułu płaconego podatku od nieruchomości. Wnioski wynikające z przeprowadzonej analizy są następujące:

- Wzrost dochodów lokalnych firm bezpośrednio przekłada się na wzrost udziału dochodów budżetu gminy z tytułu udziału w podatkach dochodowych.
- Z punktu widzenia dochodów budżetowych istotna jest lokalizacja podmiotu gospodarczego rozliczającego się na podstawie podatku dochodowego od osób prawnych. Jeśli siedziba firmy jest w granicach administracyjnych gminy, to udział budżetu w dochodach z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych odpowiada pełnej stawce, tj. 6,71%. Gdy jednak siedziba jest poza granicami gminy, udział dochodów budżetowych wyliczany jest proporcjonalnie, wielkością zatrudnienia w oddziale firmy, który mieści się w granicach gminy, do wielkości zatrudnienia ogółem w firmie.
- Również w przypadku osób fizycznych istotnym elementem jest miejsce rozliczania się podatnika z uzyskiwanych dochodów. W przypadku rozliczania się w miejscu zamieszkania tożsamym z miejscem zameldowania udział gminy z tytułu udziału w podatku dochodowym wynosi 36,27% (docelowy poziom wskaźnika 39,34%).
- Dane dotyczące liczby podatników wraz z wielkością ich dochodów oraz odprowadzonych zaliczek na podatek dochodowy w zestawieniu z informacją o źródłach dochodu oraz danymi demograficznymi dają podstawy do konstruowania prognoz dochodów budżetowych gminy z tytułu udziału w podatkach dochodowych.

- Wzrost wynagrodzeń płaconych pracownikom przez lokalne podmioty gospodarcze przyczynia się do zwiększenia odprowadzanych zaliczek na podatek dochodowy, a tym samym do zwiększenia dochodów budżetowych z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych.
- Zwiększanie dochodów własnych pochodzących z udziału gminy w podatkach państwowych może nastąpić przez stymulację rozwoju gospodarczego oraz stwarzanie warunków do osiedlania się nowych mieszkańców. Taka polityka rozwojowa gminy w długim okresie wpłynie na wzrost poziomu uzyskanych dochodów.

Literatura

- KOSEK-WOJNAR M.: *Samodzielność jednostek samorządu terytorialnego w sferze wydatków*. WSE w Bochni, Zeszyty Naukowe nr 4, 2006.
- KOŻUCH A.: *Rola budżetu w zarządzaniu finansami gmin*, Roczniki Naukowe SERiA, tom IX, zeszyt 2, 2008.
- RUDZKA-LORENTZ CZ., SIERAK J.: *Zarządzanie finansami w gminach*. [w:] *Zarządzanie gospodarką i finansami gminy*, 2006.
- RUŚKOWSKI E.: *Finanse publiczne i prawo finansowe* (praca zb.). Warszawa, Kik 2000.
- SOCHACKA-KRYSIAK H.: *Zarządzanie gospodarką i finansami gminy* (praca zb.). SGGW, Warszawa 2006.
- Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego Gmin: *Instrumenty monitorowania sytuacji społeczno-ekonomicznej i realizacji strategii* (materiały niepublikowane). Szczecin 2008.
- Ustawa z dnia 13 listopada 2003 roku o dochodach jednostek samorządu terytorialnego. DzU Nr 203, poz. 1966.
- Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 roku o finansach publicznych. DzU Nr 2104, poz. 249.

Financing development of the commune based on individual incomes

Abstract

The revenues from taxes are a main budget's source of the commune individual income. Increase of the commune share in paid tax from natural and legal person benefits in financing the development. In that article discussed the possibility of the economical information usage which refers to economical potential of the local society in the scale of commune development together with an attempt to evaluate the future tax incomes from natural and legal person, and with demographic prediction.

